

Predikan

Nyårsbönen 2012

Psalmer: 195, 42, 297

Pär-Magnus Möller

Det är dyrt att leva – men det ingår årligen en fri resa runt solen. Så stod det på den broderade vepan jag såg i en tidning.

Nu har vi snart gjort ytterligare ett varv runt solen och skall påbörja ett nytt. Även om ett jordår i universums perspektiv knappt är mätbart så är det desto större för oss. Det ligger något djupt mänskligt i att försöka mäta, kontrollera och intellektuellt försöka greppa tiden. Ibland är det som om vi försöker ha kontroll på våra liv genom att mäta och granska. Nästa varje svensk bär ett armbandsur där vi ständigt kontrollerar om vi är i tid eller inte. Att vara i tid innebär att vi är där vi av någon anledning anser oss behöva vara och att inte vara i tid är lite som att vara ur tid – d.v.s. utanför den kontrollerbara tiden, d.v.s. i någonslags kaos.

Vi har nog alltid pysslat med att försöka förstå tiden – och det är något magiskt med tiden – vi vet alla att den kan ta slut – att det jordiska livet inte räcker för alltid. Årets stora domedagsprofetia slog inte in – Maya-kalendern skulle ju förebåda jordens slut den 21 december 2012 – men jorden fortsatte oförtrutet sitt varv runt solen, som om inget hänt – och det hade det heller inte. Det är som om Gud påminner oss om att sådana saker har vi ingenting att säga till om. Tiden är något vi aldrig kan kontrollera – lika lite som universums lagar och vad som där väntar i framtiden. Det är bara att hänga med ett varv till – och kanske ännu ett.

Jag lyssnade till en föreläsning som karmelitermunken Willfrid Stinissen höll. Han talade om tid och sa några ord som fastande i mitt minne: ”Gud ger oss alltid den tid vi behöver för att utföra det han vill. Om vi inte tycker tiden räcker till så beror det på att vi gör saker som han inte vill att vi skall göra”.

Hans ord är onekligen profetiska i den tid vi lever i. Vi har fått för oss att vi skall hinna med så mycket vi kan för att vi skall få ett så rikt liv som möjligt. Vi reser jorden runt, läser alla böcker, ser alla filmer, hänger med i alla trender, köper all lycka vi tror oss kunna finna. Det är som om vi som folk jagar efter det där livet vi har så svårt att finna – den där tiden då jag äntligen skall få leva. Som om livet var något som skulle börja någonstans där framme. Hur många är det inte som tror att livet börjar runt nästa hörn – eller nästa – eller nästa. Till sist har man kilat runt det sista hörnet. Svisch – vad var det – Livet!

I den tid vi lever i, den tid som ständigt föder oss med bröd och skådespel för att få oss att sluta reflektera över de stora frågorna, upplever många en förunderlig tomhet. Vi lever i den bästa av alla tidigare tider och vi lever i ett välstånd som inga andra generationer sett – vi har svar på fler vetenskapliga frågor än man

någonsin haft, vi lever i en värld som faktiskt – om man slå ut det på mänskligheten som helhet – aldrig haft det så bra som idag – och ändå denna upplevelse av tomhet. Det är som om tiden trots allt ändå rinner oss ur händerna.

Den lösning på tomhetens och tidsflyktens problem som västvärldens kultur ger oss i dag handlar mest om förpuppning. Svaret är att vi får förpuppas i våra egna små världar där vi bygger upp skyddsvallar mot den ogreppbara verkligheten. Det är som om vi tänker att om vi bara bryr oss om vårt eget så få de där andra ta hand om det övriga. Jag tror det är därför som delar av det svenska folket kan bli upprädda över att en bibliotekarie visar håriga armhålur i TV:s Eurovisionsfestival och känner sig djupt upprörda över att man klipper bort fördomsfulla bilder från Kalle Ankas jul samtidigt som man redan efter några dagar känner sig likgiltig inför Skolmassakern i USA, inbördeskriget i Syrien, eller rassistiska trakasserier i Forserum; – Det är för jobbigt – ansvaret är någon annans, inte mitt – jag låter hellre min energi gå åt att irritera mig på att man kopplar ihop pepparkaksgubbar med främlingsfientlighet – eller något annat perifert. Jag lever i min självskapade puppa.

Den här puppifieringen oroar mig inför framtiden. Den gör att vi i demokratisk anda inte tar ansvar på det sätt vi bör för det samhälle vi faktiskt fått. Demokrati innebär ju att varje samhällsmedborgare måste ta ansvar och skapa ett gott samhälle för alla. En god demokrati innebär ju att alla, på ett intellektuellt hederligt sätt sätter sig in i alla stora samhällsfrågor så att man kan rösta på ett gott sätt – inte efter stundens ingivelse eller tillfällets irritationsmoment – utan efter beslut fattade med den hjärna som Gud gett oss var och en. En demokrati kräver ett ansvar av varje medborgare att tro om sig själv att han eller hon kan vara en del av ett gott samhällsbygge.

Men för att våga träda in i verkligheten så behövs det mod – för att våga träda ut ur den puppa som försöker skydda oss mot tomhetens stora frågor så krävs mod och identitet. Under lång tid har samhället på något konstigt sätt lärt oss att vi inte skall engagera oss – att vi inget kan eftersom vi inte är experter. Din plats i samhället är istället att vara en njutare - din uppgift som människa är att njuta av livet och om du inte kan njuta är det ditt eget fel – eller någon annans som du kan skylla ifrån dig på. Du är bara en passagerare i världens stora fartyg och du skall inte engagera dig i frågan om vart vi är på väg. Och stora delar av vårt folk har köpt den identiteten. Bröd och skådespel tycker man räcker.

Vad är då en människa?

– Du gjorde henne nästan till ett gudaväsen, skriver psalmisten. När Gud ser på människan ser han sin egen avbild – nästan ett gudaväsen. Med ära och härlighet är hon krönt – allt är lagt under henne. Så här hon sedd i Guds ögon.

Jag tror att vi, för att komma vidare i ett gott samhällsbygge, behöver låta oss bli sedda av Gud. Det är ju så att vi blir dem som andra ser oss som. Om du lever

med människor som ständigt ser ner på dig så räknar du dig snart som ett intet – men om du umgås med dem som tror på dig, finns inga gränser som hindrar dig att utvecklas till din fulla potential. Jag tror att vi under för lång tid låtit oss bli sedda av ögon som inte ser oss som annat än produktionsenheter i konsumismens stora fabrik. Vi har blivit sedda utifrån vår funktion som konsumenter, spelpjäser i ett spel som förts högt över våra huvuden och som vi mer och mer kan se kollapsa. Vi har inte blivit sedda som de Gudsavbilder vi faktiskt är. Vi ser det i världen och vi ser det i vårt eget land. Vi har blivit förledda till att sätta vår lit till ett ekonomiskt system som bedriver rovdrift både på människor och på natur – och kultur. Och nu när oron börjar sprida sig och människor inte längre kan förlita sig på att bli underhållna resten av livet, då cyberrymden inte längre skyddar från kötttrymden, växer sedan gammalt insomnade politiska ideologier fram utifrån samma rädsla som tidigare ekonomiska kollapsar lockat fram. Var och en börjar se om sitt eget hus – och den skada som människosläktet burit på sedan sveket i paradiset blir tydlig – egoismens fula tryne blir legio – och legitimerat genom människors passivitet.

Som kristna har vi ett stort ansvar för vårt samhälle och för alla de människor som visats här och som söker skydd här. Tomheten som människor upplever behöver fyllas med äkta liv. Vårt folk behöver bli sedda av Guds ögon – upprättas från passivitetens förnedring. Jag önskar att vi i församlingen under 2013 låter det bli en stor fråga i våra liv. Hur gör vi verklig skillnad i det samhälle vi lever i? Hur lever vi så att vi gestaltar exempel på upprättelse, framtidshopp, engagemang, människokärlek – samhällsengagemang. Hur befriar vi oss som församling från fritids och nöjessektorn där världen tryckt in oss - och blir konkret relevant för vårt samhälle, hur blir vi ett tecken för upprättelse, ansvarstagande och hopp?

Gud lät inte jorden gå under den 21 december 2012. Det tycker jag var bra. Det betyder att vi kanske får ytterligare en gratis resa runt solen där vi kan göra skillnad. Ett nytt nådens år. Det är spännande – det är mycket som kan göras i stor och smått för att ära Guds namn och upprätta människor. Tänk att vi är kallade in i denna uppgift. Tänk att vi ständigt får vara under Guds kärleksfulla blick och höra hur han viskar i våra öron: Nästan till ett Gudaväsen skapade jag dig, med ära och härlighet har jag krönt dig – allt har jag anförtrott dig – jag tror på dig – jag ser dig – jag älskar dig.

Låt oss i Jesu namn frimodigt gå in i Herrens år 2013.